

Simen de Jong ging in Scandinavië kijken

'We zullen anti- autoritaire school in de verkiezingen moeten gooien'

Van onze verslaggever **TEUN VAN DEN BERG**

AMSTERDAM — De psycholoog Simen de Jong (27) is deze dagen teruggekeerd van een drie weken durend bezoek aan Zweden, Noorwegen en Denemarken, waar hij een studie heeft gemaakt van een aantal vrije (alternatieve) scholen.

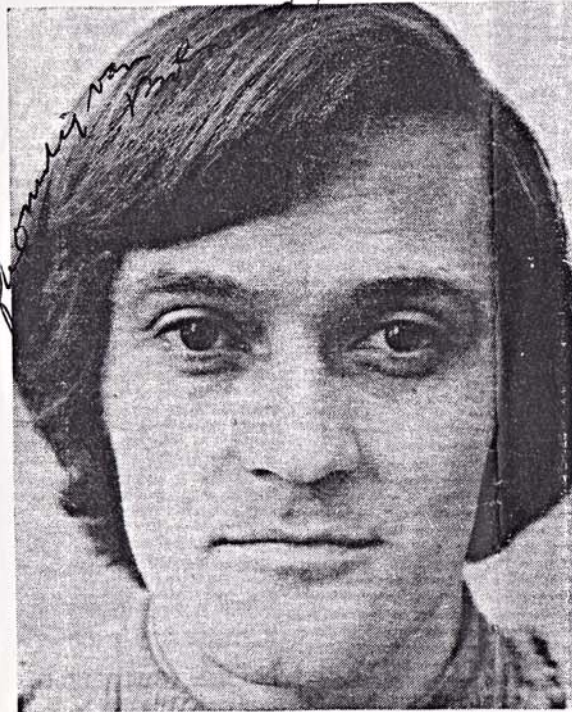
Op deze scholen wordt niet langer de traditioneel-autoritaire wijze de dienst uitgemaakt door de leerkrachten en schoolhoofden: de leerlingen nemen zelf de beslissingen; wie geeft les, waarover gaan we het hebben en op welke wijze.

Als Onderwijsfront-man van het eerste uur heeft Simen de Jong zich niet alleen verdiept in de opzet, de doelstellingen en de functionering der „experimentele” scholen, maar zich bovendien ook bezig gehouden met de strategie, die is gevolgd om de vrije, anti-autoritaire scholen van de grond te krijgen. Hij is van één ding overtuigd geraakt: willen we in Nederland werkelijk wat bereiken, dan zullen we - net zoals in Scandinavische landen de zaak politiek

moeten uitspelen. In Zweden bijvoorbeeld, waren zowel de socialisten als de rechts liberalen groepen, zij het - uiteraard - op politiek volkomen andere gronden, vóór het toelaten van een vrije school. „We zullen,” zo zei ons Simen de Jong, „de anti-autoritaire scholen in de verkiezingen moeten gooien.”

In arbeidersbuurt

Met de opgedane kennis, ondermeer verkregen d.m.v. interviews met leerkrachten en leerlingen der alternatieve scholen, hoopt Simen de Jong nu eindelijk ook eens in ons land een anti-autoritaire school mogelijk te maken.

SIMEN DE JONG
alternatieve school

Een school, die intern en extern is gedemocratiseerd. En extern betekend: een naar de verhoudingen in ons land gemeten evenredige tegenwoordiging van arbeiderskinderen. Het liefst zou hij dan ook -

tenslotte actief onderwijzer geweest gedurende zijn universitaire studiejaren - beginnen in een arbeidersbuurt, een lagere school naar voorbeeld van de Bernadotte school in Kopenhagen.

„Die school was een geweldige ervaring voor me. De vanzelfsprekende natuurlijkheid waarmee de kinderen omgingen met de onderwijzers was werkelijk inspirerend om mee te maken. Ik zat in een lokaal te praten met het adjunct-hoofd der school. Een jongetje vroeg of we even weg wilden gaan, want hij had ruimte nodig om met zijn vrienden te kunnen werken aardrijkskundekaarten. In het overblijfslokaal hebben we ons gesprek voort moeten zetten. De kinderen beslissen mee in groepen van zes tot tien jaar en tien tot vijftien jaar. Kort geleden heeft de jongste groep een onderwijzer, die niet in het systeem voldeed, afgezet.” Met het experimentele gymnasium in Oslo is de opmars van de anti-autoritaire scholen in de Scandinavische landen begonnen. Simen de Jong: „In augustus '67 is de school van start gegaan, een jaar eerder waren zo'n 400 leerlingen in de universiteit van Oslo in vergaderingen bijeen gekomen. Zij discussieerden over de bestaande schoolsystemen en de noodzaak om tot een geheel andere, niet anti-autoritaire Onderwijsstructuur te komen.

Afgedwongen

Het werd een geweldige politieke zaak, die tot in het parlement is uitgevochten. Twee jaar later kreeg Zweden in Gotenburg een experimenteel gymnasium en ook hier werd de toestemming voor de school na handig politiek manoeuvreren afgedwongen: de huidige minister-president Olof Palme heeft eerder als minister van onderwijs - toen hij in zijn land grote populariteit genoot wegens de progressieve geluiden, die hij over het onderwijs liet horen - in het buitenland vele redevoeringen gehouden over het vooruitstrevende karakter van het onderwijs in Zweden. De studenten die redevoeringen nagevloerd en vervolgens hun

minister-president aan zijn woorden gehouden. Twee maanden vóór het nieuwe schooljaar kwam de goedkeuring af, midden in de vakantie, en toen moesten de leerkrachten nog worden aangetrokken. Er werd een advertentie geplaatst, en daarop kwamen 180 reacties. Onder de sollicitanten bevonden zich meerdere, bekende professoren. Vijftig leerkrachten werden geselecteerd en zijn werden door de leerlingen intensief ondervraagd en getest op ondermeer hun mentaliteit en benadering van de politiek en het onderwijs: zowel in Oslo als in Gotenburg worden de leerkrachten door de leerlingen zelf aangesteld. In wekelijkse, algemene vergaderingen wordt met de leraren de aanpak der verschillende studierichtingen besproken.

Concessies

In tegenstelling tot Gotenburg heeft men in Oslo zekere concessies moeten doen: het instellen van klassen en 't houden van examens. In Gothenburg wordt gestudeerd in werkgroepen van eerste, tweede en derde jaars (in de Scandinavische landen kent men alleen 3-jarige gymnasia). De leerlingen kunnen - indien ze dat willen - voor de diverse vakken een examenbriefje krijgen, maar een groot aantal leerlingen ziet daarvan het nut niet in. In Oslo heerst dezelfde mentaliteit: vele leerlingen volgen tot het eind de school, maar doen geen exámenes: ze gaan ervan uit, dat werkgevers, die examendocumenten willen zien, niet geschikt zijn om voor te werken.

In Oslo heeft het experimentele gymnasium zijn eerste groep derde jaars voor het examen afgeleverd en de resultaten kwamen over een met het landelijke gemiddelde. Simen de Jong: „Het bleek, dat de leerlingen in feitelijke kennis bij de andere wel achter bleven, maar dat hun sociale intelligentie dusdanig was, dat zij de examinatoren

nu eenmaal gewend aan de obligate boekjeskennis, vaak totaal wisten te overtreffen.”

De rector van het alternatieve gymnasium in Oslo heeft aan Simen de Jong enige ervaringsfeiten meegedeeld. Evenals in Zweden kent zijn school geen verplichte lessen.

Gemakzucht

Hij wordt, na de eerste enthousiaste beginjaren geconfronteerd met een categorie leerlingen, die niet zozeer vanwege de doelstellingen de school volgen, maar eerder uit gemakzucht. Zijn leerlingenbestand wordt grotendeels bepaald door kinderen uit beter gesitueerde, intellectuele milieus. Hij gelooft, dat gestreefd moet worden naar een aanmerkelijk grotere verlegenwoordiging van kinderen uit arbeiderskringen, omdat zij, vanuit een geheel andere werkcachtergrond, de anderen kunnen stimuleren. Maar juist die andere werkcachtergrond maakt het moeilijk om arbeidersgroeperingen voor het nieuwe systeem van onderwijs te enthousiasmeren.

„Daarom”, aldus Simen de Jong, „zie ik het nieuwe experimentele gymnasium, dat komende augustus in Kopenhagen begint, met ontzettend veel belangstelling tegemoet. De doelstelling van die school is om tot een absoluut, naar de landsverhoudingen gemeten, evenredige deelname van arbeiderskinderen te komen. Ook hier werden de initiatiefnemers overtuigd door leerkrachten en leerlingen. Ik ben ervan overtuigd, dat 't hier - als 't eenmaal zo ver zal zijn - niet anders zal lopen. De vele acties, zoals die van de academie in Beverwijk, zijn door het toedoen der autoriteiten, bevreesd als ze zijn voor ondermijning van hun eigen gezag, op weinig concrete resultaten uitgelopen. Daarom ging ik in 't Noorden kijken om er achter te komen hoe ze daar de alternatieve school van de grond kregen.

*Tom van
a het vng Oelen*